

De WG “Duurzame Overheidsopdrachten” van de ICDO

Activiteiten 2021

De werkgroep heeft in 2021 verschillende (beleids-) taken via digitaal overleg verzorgd. In het bijzonder kan verwezen worden naar:

- De organisatie van de Europese rapportering inzake strategische overheidsopdrachten (zie verder punt 2)
- Adviesverlening rond de herziening van de Energie Efficiëntie richtlijn 2012/27/EU (zie verder punt 3)
- Afstemming tussen de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten en de nieuwe werkgroep Farm to Fork (zie verder punt 4)
- Afstemming met gewestvertegenwoordigers in het kader van de werkzaamheden van het Circulair and Fair ICT Pact (zie verder punt 5)
- Voorbereiding van het overleg tussen federale overheid en gewesten rond toekomstige maatregelen inzake maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten (zie verder punt 6).

Een overzicht van de belangrijkste activiteiten werd voorgesteld aan de plenaire vergadering van de ICDO van 30 september en 16 december 2021.

1. Verwijzingen inzake duurzame ontwikkeling in de nota federaal aankoopbeleid 2021 – 2023

Zowel de Eerste Minister, als de Minister van Ambtenarenzaken, als de Minister van Duurzame Ontwikkeling hebben in hun beleidsnota's van 2021 gepleit voor een ambitieus duurzaam aankoopbeleid op federaal niveau. De concretisering van dit beleid steunde op het werk dat de ICDO in 2018 had uitgevoerd, met name de evaluatie van het beleid duurzame aankopen zoals omschreven in de omzendbrief van 16 mei 2014.

Op voorstel van de minister van Ambtenarenzaken gaf de ministerraad op 19 november 2021 haar akkoord rond de nota Federaal Aankoopbeleid 2021 – 2023. De nota werd opgesteld in uitvoering van het KB van 22 december 2017 inzake de federaal gecentraliseerde overheidsopdrachten. Hierin wordt verwezen naar 4 doelstellingen. De vierde doelstelling focust op het bevorderen van het duurzaam karakter van de overheidsopdrachten (milieu, innovatieve, sociale en ethische aspecten). De Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) besprak de (ontwerp)nota op haar overleg van 30 september 2021.

Deze nota Federaal Aankoopbeleid bevat een specifiek hoofdstuk rond duurzame overheidsopdrachten. Daarnaast werden er ook verschillende verwijzingen naar duurzame ontwikkeling opgenomen buiten dit hoofdstuk. In het bijzonder kan verwezen worden naar:

- de federale rapportering in het kader van de datavelden rond duurzame ontwikkeling die sinds 2018 in e-notification werden ondergebracht. Er wordt benadrukt dat het huidige karakter voor het invullen van de datavelden door aankopers vrijblijvend is en dat onderzocht zal worden in welke gevallen aankopers in de toekomst meer verplichtend de velden zullen moeten invullen;
- de interne organisatie van deze monitoring in e-notification en de analyse van de data door de FOD BOSA;
- de werkzaamheden rond de aanpassing van het beleidskader voor duurzame aankopen (i.e. omzendbrief van 16 mei 2014);
- de versterking van de capaciteiten van de cellen DO en de vele tactische- operationele aankoopoverleg organen (TOFA's);
- verder werken aan aankooppolitiek voor verschillende productcategorieën;
- de verwijzing naar de verschillende concrete productgroepen waarvoor extra aandacht naar duurzaamheid zal moeten gaan (raamcontracten van de opdrachtcentrale FORCMS)
- de beleidsplannen die geïntegreerd moeten worden in het aankoopbeleid (bijvoorbeeld Plan Herstel en Veerkracht, Nationaal Energie- en Klimaatplan)
- de verwijzingen naar bijzondere duurzame thema's zoals de problematiek van kmo participatie en duurzame clausules, sociale dumping en kmo, circulaire economie, maatwerkbedrijven, clausules inzake non-discriminatie, transitie naar koolstofvrije economie en 3% quota voor personen met een handicap;
- een verwijzing naar een kruisanalyse van meerjarenplanningen en duurzame thema's met het oog op de opmaak van een urgentielijst, inclusief verwijzingen naar verplichte/vrijblijvende criteria en monitoring voor categorieën uit de urgentielijst;
- verwijzing naar federale opleidingen rond duurzame aankopen.

2. Belgisch toezichtrapport overheidsopdrachten en concessies

Op vraag van de Europese Commissie werd het tweede Belgische Toezichtrapport inzake de overheidsopdrachten en de concessies (2021) opgesteld. De werkzaamheden werden gecoördineerd vanuit de FOD Kanselarij van de Eerste Minister. Hoofdstuk V betreft informatie over de praktische implementering van het strategisch beleid omtrent overheidsopdrachten. Concreet gaat het om genomen beleidsinitiatieven rond groene, sociaal/ethische en innovatieve overheidsopdrachten. De werkzaamheden rond dit hoofdstuk werden gecoördineerd vanuit de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten op 22 januari 2021. Het volledige Toezichtrapport werd door de FOD Kanselarij in april 2021 aan de Europese Commissie bezorgd.

3. Herziening Energie Efficiëntie Richtlijn 2012/27/EU

In het kader van het "Fit for 55" pakket volgt de FOD Economie de onderhandelingen omtrent het voorstel tot recast van de Energie Efficiëntierichtlijn (COM (2021) 558 final op: https://ec.europa.eu/info/files/proposal-directive-energy-efficiency-recast_en. Op 24

augustus 2021 werd de ICDO werkgroep duurzame aankopen gevraagd om een advies bij het huidige voorstel.

In het bijzonder art. 7 en Annex IV van deze Richtlijn zijn van belang voor het beleid van duurzame overheidsopdrachten. De werkgroep vestigde vooral de aandacht op:

- de problematiek van de kosteneffectiviteit en levenscycluskost;
- het vastleggen van ambitieniveaus voor producten die het Europese energie-etiket dragen volgens Verordening (EU) 2017/1369;
- de aandacht voor mogelijkheden inzake monitoring van duurzame productgroepen en diensten op basis van het Europese Publicatieblad (E-TED) en
- de opname van (energie)criteria voor de productgroepen van de GPP toolkit van de Europese Commissie.

De werkgroep leverde haar advies af op 9 september 2021 voor verdere bespreking in de ENOVER Energie Efficiëntie werkgroep (het energie overleg tussen de federale overheid en de gewesten).

4. Afstemming ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten en de werkgroep Farm to Fork

In juni 2021 werden afspraken gehouden tussen vertegenwoordigers van de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten en de nieuwe op te richten werkgroep *Farm to Fork* (F2F). De leiding in dit dossier wordt genomen door de F2F werkgroep onder voorzitterschap van het Waalse gewest. De ICDO Werkgroep duurzame overheidsopdrachten heeft ondersteunend een rondvraag uitgestuurd m.b.t. het versterken van de capaciteit van de F2F-werkgroep.

5. Afstemming tussen gewestvertegenwoordigers in het kader van de werkzaamheden van het Circulair and Fair ICT Pact

Onder leiding van de Nederlandse overheid (Rijkswaterstaat) en in samenwerking met verschillende andere lidstaten, werden in 2020 voorbereidingen getroffen voor de opmaak van een Circular IT Pact. Het Pact is een initiatief onder het UN One Planet Network en focust op overheidsopdrachten in de ICT-sector. Het doel van dit initiatief is om publieke en private aankopers meer duurzame (circulaire, milieuvriendelijke en eerlijke) ICT te laten aankopen en hierrond onderling kennis te delen. De gemeenschappelijke ambitie is om op die manier een duurzame transitie in de ICT industrie (m.b.t. laptops, smartphones en andere IT producten) te creëren tegen 2030. Het pact zal daartoe een netwerk met internationale peers (overheidsexperten en aankopers) opzetten om bestaande criteria, clausules, pilots, goede praktijken enz. met elkaar te delen.

Op 14 juni 2021 ondertekende de federale Minister voor Duurzame Ontwikkeling samen met verschillende andere internationale overheidsvertegenwoordigers het Circulair en Fair ICT Pact.

Een aantal vertegenwoordigers van Belgische federale en gewestelijke overheidsdiensten, waaronder het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO), Service Public Wallonie, Brussel Leefmilieu, Vlaamse Overheid (Departement Omgeving Vlaanderen, Vlaanderen Circulair), hebben onderzocht hoe ze de handen in elkaar kunnen slaan om een concrete invulling te geven aan het Circulair and Fair ICT Pact op Belgisch niveau. Dit deden ze o.a. door hun medewerking te verlenen bij het schrijven van de tekst en het oprichten van werkgroepen. De vertegenwoordigers van deze diensten vergaderden op regelmatige momenten in een Belgische stuurgroep.

5.1. Belgische Buyer Group

Om dit engagement van de Minister voor Duurzame Ontwikkeling te vertalen naar concrete acties, had het Federaal Instituut voor Duurzame ontwikkeling (FIDO) de opdracht gekregen om een Belgische Buyer Group van ICT aankopers uit de overheid samen te stellen. Ze werkte hiervoor samen met de ICDO werkgroep duurzame aankopen en in het bijzonder de vertegenwoordigers van de gewesten. Deze groep onderzocht de mogelijkheden om gepaste criteria en clausules op te nemen in bestekken rond ICT. Ruim 60 Belgische aankopers waren aanwezig op de sessie van 26 maart, 75 Belgische aankopers op de sessie van 29 maart, een 30-tal op de sessie van 21 oktober en 48 aankopers/beleidsmakers op de sessie van 18 november 2021. Een eindrapport van deze werkzaamheden zal begin 2022 gepubliceerd worden. Ook Nederland is inmiddels gestart met een gelijkaardige Buyer Group waar 150 experts van een 90-tal organisaties de problematiek bespreken. Tevens wordt in andere landen aan een gelijkaardig initiatief gedacht.

5.2. Europese werkgroep ethisch verantwoord ICT

Gezien de bijzondere aandacht voor de ethische problematiek van mensen- en arbeidsrechten in de toevoerketen heeft het FIDO eveneens de opdracht gekregen om een Europese werkgroep rond ethisch ICT op te richten. De afstemming van de werkzaamheden in België gebeurde met de Belgische stuurgroep en in het buitenland met het Circulair and Fair ICT Pact secretariaat. In deze Europese werkgroep ethische ICT overlegden vooraanstaande Europese aankopers uit steden en regio's van België, Denemarken, Finland, Italië, Oostenrijk, Noorwegen, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Ze verkenden het werkveld en deelden ervaringen rond het in kaart brengen van ethische aspecten en mogelijkheden tot actie door aankopers. Een 25-tal vertegenwoordigers waren aanwezig op de eerste sessie van 10 maart en ook op de tweede sessie van 13 april 2021. Op vraag van de deelnemers werd een extra sessie ingelast op 27 mei. Na de zomer werden nog 2 bijkomende ontmoetingen gepland op 22 september en 27 oktober. Een eindrapport wordt begin 2022 opgeleverd.

5.3. Federaal raamcontract duurzaam ICT

In 2018 werden reeds duurzame clausules opgenomen in de overheidsopdracht "Aankoop en leasing PC en laptops" dat door het Ministerie van Defensie in de markt werd geplaatst en gegund werd aan de firma DELL.

Het Strategisch Federaal Aankoopoverleg onderzocht in 2021 wie de leiding zal nemen voor het volgend contract. De coördinatie werd toegewezen aan de FOD BOSA. Na interdepartementaal overleg m.b.t. het in kaart brengen van de behoeften van de

verschillende diensten zal i.s.m. het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling bekeken worden hoe ambitieuze ecologische, circulaire en ethische bepalingen opgenomen kunnen worden in het nieuwe raamcontract, en dit op basis van ervaringen van de hoger vernoemde lerende netwerken.

6. Voorbereiding overleg tussen federale overheid en gewesten rond toekomstige maatregelen inzake duurzame overheidsopdrachten

Op verschillende bevoegdheidsniveaus krijgt het beleid rond maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten een nieuwe invulling. Daarom werden in december 2021 voorbereidingen getroffen met het oog op een uitwisseling van de verschillende beleidsinitiatieven op federaal en gewestniveau. De uitwisseling zal op 11 januari 2022 plaatsvinden.

7. Advies aan de Europese Commissie rond Europese indicatoren duurzame aankopen

In het verleden heeft de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten aanzienlijke inspanningen geleverd rond het opzetten van een (vrijwillig) monitoring van duurzame overheidsopdrachten via e-notification. Het systeem is sinds 2018 operationeel. De Europese Commissie heeft daartoe vragen gesteld aan verschillende leden van de werkgroep met het oog op mogelijkheden voor een gelijkaardige implementatie via de Europese TED monitoring. De antwoorden werd aan de Commissie afgeleverd op 23 november 2021.

8. Werkzaamheden herziening 307 septies

De FOD BOSA is in de zomer van 2021 gestart met de herziening van de omzendbrief 307 septies m.b.t. de verwerving van voertuigen voor de federale overheid. De voorbereidende teksten werden in het bijzonder besproken met vertegenwoordigers van de FOD Kanselarij en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling. De ontwerptekst focust op strategische doelstelling en rapporteringen inzake milieuvriendelijke wagens zoals o.a. bepaald in het Federaal Regeerakkoord, de Clean Vehicle Richtlijn 2019/1161 en (ontwerpversies van) de Energie Efficiëntie Richtlijn. Verder wordt aandacht gevraagd voor een breder mobiliteitsbeleid van de federale overheid, de aanpak van het evenseinde van de wagens en ethische aspecten in het kader van de grondstoffenproblematiek (zoals de productie van batterijen).

De omzetting van de Clean Vehicle Richtlijn 2019/1161 in Belgische regelgeving werd door een werkgroep onder leiding van de FOD Kanselarij onderzocht.

9. Prospectie werkzaamheden rond duurzame ontwikkeling in de gezondheidszorg

De laatste jaren hebben de Europese ziekenhuizen en zorgverstrekkers heel wat werk verricht om de gezondheid van de bevolking op een hoog niveau te houden. Daarnaast zou deze sector zich ook op andere aspecten inzake duurzame ontwikkeling kunnen oriënteren. Zo zou het gebruik van heel wat wegwerpproducten herbekeken kunnen worden vanuit het oogpunt van de circulaire economie. Ook zou de problematiek van mensen- en arbeidsrechten bij de

productie van medische instrumenten en handschoenen meer onder de aandacht geplaatst moeten worden.

Met het oog op toekomstige werkzaamheden inzake maatschappelijk verantwoorde aankopen heeft het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling daarom mogelijke toekomstige samenwerkingen rond het nog op te richten Europese netwerk Health Care without Harm (HCWH) onderzocht. Dit netwerk van Europese aankopers en andere stakeholders wil de mogelijkheid rond innovatieve overheidsopdrachten onderzoeken binnen de gezondheidssector, en dit met het oog op veiligere chemicaliën, duurzame voeding, klimaat-slimme gezondheidszorg, veiligere geneesmiddelen en duurzame aankoop.

10. Vormingen voor duurzame aankopen

Zoals reeds aangegeven in de evaluatie van de ICDO (2018) zijn er relatief weinig vormingen inzake duurzame aankopen voor de federale ambtenaren. De nota aankoopbeleid 2021-2023 (zie punt 1) wil daarom dit vormingsaanbod verbeteren. Concreet hebben de FOD BOSA en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling op 7 september 2021 bekeken hoe hieraan een invulling gegeven kan worden. In de zomer van 2021 heeft het FIDO het vormingsaanbod ook beter afgestemd op de informatie die beschikbaar is op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

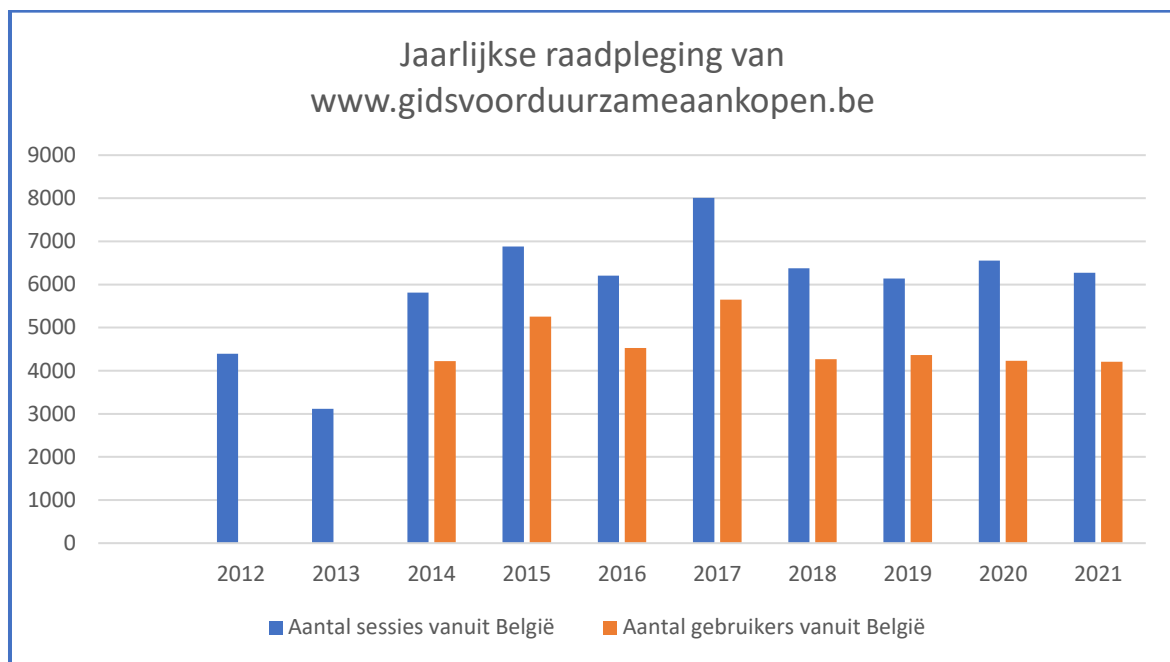
Bijkomend werden vanuit het FIDO vormingen duurzame aankopen gegeven aan de aankopers van Odyssee Hogeschool Gent (op 25 maart 2021), de Waalse Green Deal Conferentie (op 4 mei 2021) en de aankoopcentrales van het Vlaamse onderwijs (op 12 mei 2021).

11. Instrumentarium duurzame overheidsopdrachten

Professionele aankoopexperten kunnen terecht op de [Gids voor Duurzame Aankopen](#) voor aanwijzingen om hun overheidsopdrachten circulair, innovatief, milieuvriendelijk, sociaal en ethisch verantwoord te maken. Naast regelgevende en beleidsinformatie verwijst de gids ook naar goede praktijken, voorbeeldbestekken, labels, criteria en clausules. De gids bevat ook heel wat fiches, gebundeld per productgroep, die een hulp moeten zijn voor aankopers in de voorbereiding van hun bestek.

De informatie op de gids wordt gecoördineerd vanuit het FIDO maar is vaak het resultaat van samenwerking tussen verschillende diensten en experts. In 2021 werden de algemene informatiedelen over duurzame aankopen herschreven op basis van nieuwe beleidsinzichten op het vlak van duurzame aankopen. De informatie was tevens de basis voor de uitwerking van het vormingsaanbod voor federale aankopers (zie punt 10 hier boven).

Het aantal bezoeken blijft de laatste jaren relatief stabiel. Dat doet vermoeden dat het instrument gebruikt wordt door een relatief vast terugkerend publiek dat niet afhankelijk is van bijkomende campagnes. Vanuit Brussel, Antwerpen, Gent en Luik consulteren jaarlijks meer dan 100 gebruikers de gids. Binnen 88 steden en gemeenten raadplegen meer dan 10 gebruikers jaarlijks het instrument. De consultaties gebeuren voor het overgrote deel tijdens de gewone werkdagen.

Periode	Aantal sessies vanuit België	Aantal nieuwe sessies vanuit België	Aantal gebruikers vanuit België	Aantal nieuwe gebruikers vanuit België	Gemid. verblijfsduur per sessie (min)	Pagina's per sessie
1/12/2011 - 1/12/2012	4392	61%			3:49	
1/12/2012 - 1/12/2013	3118	70,0%			2:59	
1/12/2013 - 1/12/2014	5812	64,2%	4223	1203	4:27	5:53
1/12/2014 - 1/12/2015	6884	66.5%	5254	1360	3:40	5.09
1/12/2015 – 1/12/2016	6206	66.74%	4527	1295	3:55	4:51
1/12/2016 – 1/12/2017	8010	69.56%	5647	1716	3:02	4.51
1/12/2017 – 1/12/2018	6377	61.34%	4267		3:34	5.03
1/12/2018 – 1/12/2019	6135	63%	4364		3:11	5.19

1/12/2019 – 1/12/2020	6557	60% van aantal mondiale bezoeken	4230		3:47	5:23
1/12/2020 – 1/12/2021	6272	30%	4208		3:46	5:20